

spalovač

mr. vol

dpb

DIVADLO
PETRA
BEZRUČE

Prozaické dílo Ladislava Fukse (1923-1994) patří k nezpochybnitelným hodnotám české poválečné literatury a především její obraz šedesátých let minulého století by byl bez jeho románů a povídek nemyslitelný. Fuksova literární kariéra sice z důvodu pozdního debutu zasáhla jen dvě dekády, přesto získaly jeho prozaické tituly značného úspěchu doma i v zahraničí. Některé z nich byly překládány bezprostředně po prvním vydání do mnoha evropských jazyků a zvláštní oblibu získaly obzvláště v německy mluvících zemích, jiné se těší aktuálnímu překladatelskému zájmu. O mimořádné inspirativnosti autorových textů v odlišném kulturním prostředí svědčí, že byly nejednou adaptovány do filmové i divadelní podoby zahraničními režiséry.

Erik Gilk

spalovač mrtvol

autor — **ladislav fuks**

režie — **jakub nvota**

dramatizace a dramaturgie — **kateřina menclerová**

scéna — **tom ciller**

kostýmy — **markéta sládečková**

hudba — **mario buzzi**

karel-roman kopfrkingl — **norbert lichý**

marie-lakmé — **marcela čapková**

zina — **sarah haváčová**

mili — **vojtěch říha**

erna reinkeová, komediantka, paní podzimková a další — **markéta haroková**

slečna lála, mladá růžolíci dívka v černých šatech, slečna lišková a další — **pavla gajdošíková**

willi reinke, doktor bettelheim a další — **dušan urban**

pan dvořák, mladý důstojník, míla janáček a další — **jakub burýšek**

premiéra 23. září 2016

v divadle petra bezruče

Je líbo
rakvičku,
nebo věneček?

ladislav fuks

Český prozaik píšící převážně psychologické prózy zabývající se tématem úzkosti člověka v mezní životní situaci, již často určovalo zasazení příběhů do období nástupu nacismu. Jeho díla vynikají nejen působivými příběhy a psychologicky mistrně vykreslenými charaktery, ale také svěbytným stylem vyprávění. Fuksovy prózy se vyznačují mnohvrstevnatostí, bohatou symbolickou strukturou, důslednou prací s opakujícími se motivy a především naléhavým humanistickým vyzněním.

- Narodil se 24. září 1923 v Praze.

- Po gymnaziálních studiích byl totálně nasazen na zemědělské správě v Hodoníně.
- Po válce studoval na Karlově univerzitě filozofii, psychologii, pedagogiku a dějiny umění.
- Ještě než se stal v polovině padesátých let zaměstnancem Státní památkové péče na zámku Kynžvart, pracoval jako úředník v papírnách. Roku 1959 nastoupil do Národní galerie.
- První román vydal v roce 1963, tedy až ve svých čtyřiceti letech. Díky románu Pan Theodor Mundstock

se okamžitě stal jedním z nejocetovanějších spisovatelů své doby, a to i v zahraničí.

- Ke konci šedesátých let stále více přisvědčoval komunistickému režimu a za svou servilitu vůči němu byl svými kolegy kritizován. Díky mnohým ústupkům, které ovlivňovaly i kvalitu jeho děl, byly Fuksovy texty i v období nejhlubší cenzury vydávány.
- Po pádu komunistického režimu žil Fuks ještě více v ústraní a o samotě, neschopen se již adaptovat na nový společenský kontext. Zemřel 19. srpna 1994 v Praze.

z díla

Zámek Kynžvart (1958)
Pan Theodor Mundstock (1963)
Mí černovlasí bratři (1964)
Variace pro temnou strunu (1966)
Spalovač mrtvol (1967)
Smrt morčete (1969)
Myši Natálie Mooshabrové (1970)
Příběh kriminálního rady (1971)
Návrat z žitného pole (1974)
Pasáček z doliny (1977)
Obraz Martina Blaskowitze (1980)
Vévodkyně a kuchařka (1983)
Cesta do zaslíbené země (1991)
Moje zrcadlo (1995)

**A slunce vychází tak jasně,
jako by se v noci nebylo nic stalo.
To neštěstí postihlo jen mne samotného,
slunce, to svítí všemu světu.
Nedovol noci, aby se v tobě usadila,
musíš ji ponořit do věčného světla!**

z dobového tisku

„Všude jsou Židé izolováni od Arijců, jen na jednom místě nikoliv! V krematoriu! Stává se velmi často, že Židé jsou spalováni bezprostředně před arijskými nebožtíky. Nechceme ani uvažovat o tom, jaké náhody se mohou při této příležitosti sběhnout. Rozhodně to není důstojné, když v místě, kde byl např. žehem pohřbíván novinář Karel Lažnovský, byl spalován např. Žid Wintermitz. Tahle otázka měla by se řešit hodně rychle.“

Židé se tlačí na Arijce v krematoriu, leden 1942, týdeník Arijský boj

„Nikdy se neženilo tolik Židů jako nyní. To jsou celé série zasnub, svateb a židovských líbánek! Židé jsou však i teď mlsní a shánějí všelijaké zákusky a lahůdky, aby židovští svatebčané důkladně se najedli, napili a zakouřili. Dávejte pozor na židovské svatby! Židé nesmí ani při svatbě holdovat alkoholu a nikotinu!“

Židovská svatba v Kamzíkově ulici, září 1942, týdeník Arijský boj

„Poněvadž Židé nemohou do parků, procházejí se houfně po křesťanských hřbitovech. Vyžeňte je odtud!“

Reflektor do pražských ulic, únor 1942, týdeník Arijský boj

otázka viny

Každý z nás má vinu, pokud zůstal nečinný. Pasivita ví, že je morálně vinna každým selháním, které zanedbává povinnost chopit se jakékoli možné aktivity k ochraně ohrožených, k ulehčení bezpráví, k odpírání zlu. Metafyzická vina je nedostatek absolutní solidarity s člověkem jako člověkem. Všichni máme spoluvinu na tom, že v duchovních podmínkách německého života bylo něco, co umožnilo vznik tohoto režimu. Jsme politicky odpovědni za náš režim, za jeho činy, za začátek války v této dějinné situaci a za to, že jsme připustili, aby se na nejpřednější místa dostali vůdcové určitého typu.

Karl Jaspers

jízdní řád života a smrti

Zamysleme se nyní nad duševními dispozicemi protagonisty ke zlu, jež se mohou za jistých podmínek a okolností realizovat a projevit konkrétními činy.

„Synek dost prostých rodičů“, pomalu ale jistě stárnoucí, téměř čtyřicetiletý muž v úvodní kapitole bilancuje své sedmnáctileté manželství. Ze srovnávání, které je součástí takového rozvažování, vyplývá, že se toho v Kopfrkinglově

životě mnoho nezměnilo. Je ženatý, má dvě děti a krásnou ženu, děti však dorůstají, manželství je nejspíš spokojené, ale snad až příliš fádní, a tak jednotvárnost mužova života narušují vlastně jen cizí ženy. Ovšem i toto narušování jednotvárnosti postupně přerůstá v stereotyp. Protagonista má velký a krásně zařízený byt, uvědomuje si ovšem, že jej získal v důsledku výhodného sňatku. Mimo něj toho v životě příliš nedokázal, je stále pouhým zaměstnancem krematoria, kde reguluje chod rakví do žárovišť. Něžnými výrazy oslovuje svou ženu, dceru i kočku, mluví o nutnosti

starat se o rodinu, opakuje zaslechnuté životní moudrosti, ale v koutku duše, zakrývány sentimentálními frázemi a vulgárním filozofováním, se krčí neklid a nespokojenost.

Víceméně frustrovaný spalovač mrtvol se realizuje v zaměstnání a jeho zaujetí nabývá stále více a zřetelněji patologických rysů. Je si dobře vědom hierarchie funkcí ve svém Chrámu smrti a zároveň si uvědomuje svou omezenost, neschopnost vyšplhat se po tomto zaměstnaneckém žebříčku výš. Pocity určité malosti, podřadnosti má i vůči Marii-Lakmé, protože její rodiče zajistili byt a její příbuzní rodinu stále podporují. A tak od světa na zemi, jenž ho přes všechnu slovní ekvilibristiku neuspokojuje, utíká do dalekého světa Tibetu. Kopfrkinglovy představy můžeme vyložit jako únikový

mechanismus: uniká ze skutečnosti, v níž je frustrován, a konstruuje si náhradní svět, v němž se může vyžít. Čeká od života více, stýká se s jinými ženami, snaží se rozmnožit svůj příjem, ale stále intenzivněji si uvědomuje, že v dosavadním životě dospěl k určitým hranicím, „zdem obklopujícím leoparda“, jež překročí velmi těžko.

Do jeho světa rodiny, krematoria, Tibetu a s několika obměnami opakujících se zpráv z novin však vejde Willi Reinke, spolubojovník z války, přítel, který to takřikajíc někam dotáhl. Může se jevit jako ďábelský našeptávač, jako rafinovaný svůdce. Ke svedení, jak známo, je ovšem zapotřebí alespoň dvou osob: svůdce a toho, kdo se nechá svést.

Erik Gilk

inspice **Michal Weber** / nápověda **Miroslav Kudela** / rekvizity **Marie Křehlíková** / garderoba **Renata Pytlíková** / vlásenky **Eva Radová** / světla **Michal Černý** / zvuk **Pavel Johačík** / šéf výroby **Petr Gavenda** a **Hynek Petrželka** / jevištní mistr **Filip Kapusta** / technika **Pavel Kresta, Martin Plichta, Filip Bajger**

program vydala divadelní společnost Petra Bezruče, s.r.o., k první premiéře sezóny 2016–2017
textová část programu **Kateřina Menclerová** / fotografie **Petr Hrubeš, Lukáš Horký** / grafický návrh plakátu a programu **Jan Kulich** / vytiskl pressterminal, s.r.o., Praha

divadlo Petra Bezruče provozuje divadelní společnost Petra Bezruče
ředitel **Jiří Krejčí** / umělecký šéf **Janka Ryšánek Schmiedtová** / manažer **Tomáš Suchánek** / tajemnice uměleckého provozu **Alena Punčochářová** / propagace a PR **Michaela Kubicová**

autorská práva zastupuje díla, divadelní, literární a audiovizuální agentura, krátkého 1, 190 00, Praha 9
v programu bylo citováno z monografie Erika Gilka Vítěz i poražený (host 2013) a z knihy Karla Jasperse Otázka viny (Academia 2006)
divadlo je provozováno za finanční podpory statutárního města Ostravy a Moravskoslezského kraje

OSTRAVA!!!

